

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SKMA -1979-	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Топографиялық анатомия және гистология» кафедрасы	52-11	
Дәріс кешені "Қалыпты кардиореспираторлық жүйе"	1 беті 8 беттің	

ДӘРІС КЕШЕНІ

Пәні: "Қалыпты кардиореспираторлық жүйе"

Пән коды: ККZh 2207

БББ атауы және шифры: 6B10117 "Стоматология"

Оқу сағаты/кредит көлемі: 30/1, 0

Оқу курсы мен семестрі: 2/4

Дәріс көлемі: 2 сағат.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Топографиялық анатомия және гистология» кафедрасы	52-11
Дәріс кешені "Қалыпты кардиореспираторлық жүйе"	2 беті 8 беттің

Дәріскешені «"Қалыпты кардиореспираторлық жүйе" пәнінің жұмыс оқу бағдарламасына (силлабус) сәйкес әзірленген және «Топографиялық анатомия және гистология» кафедра мәжілісінде талқыланды

Хаттама № 1 " 03 09 2024ж.

Кафедра меңгерушісі, м.ғ.к, профессор м.а. Мурзанова Д. А

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SKMA -1979-	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Топографиялық анатомия және гистология» кафедрасы	52-11	
Дәріс кешені "Қалыпты кардиореспираторлық жүйе"	3 беті 8 беттің	

№ 1 дәріс.

1.Тақырыбы: Жүрек-тамыр жүйесінің гистологиялық құрылысы.

2.Мақсаты:

1.Жүрек пен қан тамырларының гистологиялық ұйымдастырылуын түсіну:

- * Жүрек бұлшықеті мен тамыр қабырғаларын құрайтын негізгі тіндерді анықтаңыз.
- * Жүрек бұлшықетінің қрылысын және оның жүрек қызметіндегі рөлін қарастырыңыз.

2.Тамырлардың құрылымы мен қызметін зерттеу:

- * Артериялардың, тамырлардың және капиллярлардың құрылымын, сондай-ақ олардың қан айналымындағы рөлін зерттеу.
- * Ағзалар мен тіндерді, соның ішінде ауыз қуысы мен бет қаңқасының тіндерін қанмен қамтамасыз етудегі тамыр жүйесінің рөлін түсіну.

3.Жүрек-қан тамырлары гистологиясы мен стоматологиялық тәжірибе арасындағы байланысты түсіну:

- * Жүрек-қан тамыр жүйесі мен ауыз қуысының денсаулығы арасындағы байланысты талқылау.
- * Стоматологиялық араласулар мен емдеу кезінде қан тамырларының күйіне қандай факторлар әсер етуі мүмкін екенін түсіну.

3.Дәріс тезистері:

1. Жүрек-тамыр жүйесінің гистологиясына кіріспе:

- Гистологияны тіндердің ғылымы және олардың ағзадағы ұйымдастырылуы ретінде анықтау.

- Бас пен мойынның анатомиясы мен физиологиясын түсіну контекстінде стоматологтар үшін жүрек-қан тамырлары гистологиясын зерттеудің маңызы.

2. Жүрек анатомиясы және гистологиясы:

- Жүректің негізгі құрылымдарына шолу: миокард, эндокард, перикард.

- Жүрек бұлшықетінің гистологиялық құрылымын, жасушалық құрамын және жасушааралық өзара әрекеттесу ерекшеліктерін қарастыру.

3. Бас және мойын тамырларының құрылымы:

- Бас пен мойынды қамтамасыз ететін артериялардың, тамырлардың және лимфа тамырларының анатомиясы мен гистологиясының сипаттамасы.

- Артериялық анастомоздар мен веноздық дренаж жолдарын қоса, бас және мойын аймағындағы тамырлы желі құрылымының ерекшеліктерін зерттеу.

4. Жүрек-тамыр жүйесі жағдайының стоматологиялық тәжірибеге әсері:

-Бас және мойын аймағында емдеу процедураларын жүргізу кезінде стоматологтар үшін жүрек-қан тамыр жүйесінің гистологиялық құрылымын түсінудің маңыздылығын талқылау.

- Жүрек-қан тамырлары аурулары мен стоматологиялық асқынулар немесе қауіптер арасындағы байланысты қарастыру.

5. Гистологиялық талдаудың клиникалық маңызы:

O'NTUSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SKMA -1979-	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Топографиялық анатомия және гистология» кафедрасы	52-11	
Дәріс кешені "Қалыпты кардиореспираторлық жүйе"	4 беті 8 беттің	

- Бас және мойын аймағындағы кисталар, ісіктер немесе қабыну процестері сияқты ауруларды диагностикалау және емдеу үшін стоматологиядағы гистологиялық талдаудың маңыздылығын атап өту.

- Жүрек-тамыр жүйесі ауруларында ауыз қуысының шырышты қабығының гистологиясындағы мүмкін болатын патологиялық өзгерістерді талқылау.

4. Иллюстрациялық материал Презентация, соның ішінде:

* гистопрепараттардың түрлі-түсті микрографтары

* электрондық кестелер, сызбалар, суреттер

5. Әдебиет:

Негізгі

1. Гистология, эмбриология, цитология: оқулық / ред. басқ. Ю. И. Афанасьев; Н. А. Юрина; қаз. тіліне ауд. Және жауапты ред. Р. Ж. Есимова; К. Т. Нурсейтова. - б-бас., өнд. жәнетолықт. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 896 бет. Ил
2. Гистология. Комплексные тесты : ответы и пояснения [Текст] : учебное пособие / под ред. проф. С. Л. Кузнецова, проф. Ю. А. Челышева. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 288 с. : ил
3. Тұңғышбаева, З. Б. Цитология және гистология негіздері [Мәтін] : оқулық / З. Б. Тұңғышбаева. - Алматы : АҚНҰР, 2019. - 248 бет. с.
4. Данилов, Р. К. Гистология, эмбриология, цитология [Текст] : учебник / Р. К. Данилов, Т. Г. Боровая. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2018. - 520 с. : ил
5. Юй Р. И. Основы гистологии полости рта и зубов : учебное пособие для стоматологов / Р. И. Юй, . - 2-е изд., доп. и перераб. - Алматы : TechSmith, 2023. - 232 с

Қосымша

Тұңғышбаева З.Б. Цитология және гистология негіздері : практикум / З. Б. Тұңғышбаева. - Алматы : АҚНҰР, 2019. - 152 бет. С

Электронды ресурстар

1. Гистология, эмбриология, цитология [Электронный ресурс] : учебник / под ред. Ю. И. Афанасьева. - Электрон. текстовые дан. (41.1Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 800 с.
2. Гистология. Комплексные тесты: ответы и пояснения [Электронный ресурс] : учебное пособие / под ред. С. Л. Кузнецова. - Электрон. текстовые дан. (41.1Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 288 с. –
3. Гистология [Электронный ресурс] : учебное пособие / С. Ю. Виноградов. - Электрон. текстовые дан. (39.6Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 184 с. –
4. Быков, В. Л. Гистология, цитология и эмбриология [Электронный ресурс] : атлас: учеб. пособие / В. Л. Быков, С. И. Юшканцев. - Электрон. текстовые дан. (68,6 Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 296 с. эл.
5. Гистология, эмбриология, цитология [Электронный ресурс] : учебник / под ред. Ю. И. Афанасьева. - Электрон. текстовые дан. (41.1Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 800 с.
6. Гистология с основами цитологии. Газизова. А. И., Мурзабекова. Л. М. , 2019 <https://aknurpress.kz/login>
7. Гистология. Схемы, таблицы и ситуационные задачи по частной гистологии. Виноградов С.Ю., Диндяев С.В., Криштоп В.В. и др , 2012 <https://aknurpress.kz/login>

O'NTUSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SKMA -1979-	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Топографиялық анатомия және гистология» кафедрасы	52-11	
Дәріс кешені "Қалыпты кардиореспираторлық жүйе"	5 беті 8 беттің	

8. Абілхайров, С.Ы., Алдабергенова, А.К. Цитология және гистология : Электрондық оқулық. . - Жетісай : Университет "Сырдария", 2018.<http://rmebrk.kz/>
9. Аяпова, Жұлдызай Омарқызы Гистология – 2 [Мәтін] : оқу құралы / Жұлдызай Омарқызы Аяпова. - 2-бас. толықт. - Алматы : Эверо, 2017. - 323 б.<http://elib.kaznu.kz/>.
10. Аяпова, Жұлдызай Омарқызы Цитология, эмбриология және гистология [Мәтін] : Жоғары медициналық оқу орындарында оқитын студ. арн. оқу құралы / Ж. О.
11. Аяпова. - Алматы : Эверо, 2017. - 269 б. <http://elib.kaznu.kz/>.
12. Базарбаева, Жаннат Мүсілімқызы Гистология практикумы [Мәтін] : оқу құралы / [ред. Г. Рүстембекова]; әл-Фараби атын. ҚазҰУ. - Алматы : Қазақ ун-ті, 2016. - 112, [2] б. <http://elib.kaznu.kz/>.
13. Гистология, цитология и эмбриология [Электронный ресурс] : электронно-микроскопические микрофотографии для студентов / ГУ КГМУ имени С. И. Георгиевского, Кафедра гистологии и эмбриологии. - Симферополь : Б.и., 2013. - 48 с. <http://elib.kaznu.kz/>.
14. Бородулина, О.В. Цитология и гистология – Cytology and histology : Практикум. / Костанайский гос. педагогический университет им. У. Султангазина. - Костанай: КГПУ им.У.Султангазина, 2020. - 100 с. - <http://rmebrk.kz/>

6. Бақылау сұрақтары (кері байланыс):

- * Артериялардың морфофункционалды сипаттамасы.
- * Артериялардың даму көздері
- * Артерия қабырғасының мембраналарының құрылымы
- * Микроциркуляторлық төсек тамырларының морфофункционалды сипаттамасы.
- * Даму көздері
- * Артериоло-венулярлық анастомоздар
- * Жүректің даму көздері
- * Жүрек қабықтарының құрылымы
- * Тамыр қабырғасының құрылымы – бұлшықет және бұлшықет емес түрі
- * Жас ерекшеліктері

№2 дәріс

1.Тақырыбы: Тыныс алу жүйесінің гистологиялық құрылысы.

2.Мақсаты:

1. Студенттерді тыныс алу жүйесінің құрылымымен және оның анатомиялық ерекшеліктерімен таныстыру.

O'NTUSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SKMA -1979-	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Топографиялық анатомия және гистология» кафедрасы	52-11	
Дәріс кешені "Қалыпты кардиореспираторлық жүйе"	6 беті 8 беттің	

2. Өкпенің қалыпты жұмысын қамтамасыз етудегі тыныс алу жүйесінің гистологиялық құрылымының рөлін түсіндіріңіз.
3. Мұрын қуысы, трахея, бронхтар және альвеолалар сияқты тыныс алу жүйесінің әртүрлі аймақтарының гистологиялық құрылымындағы айырмашылықтарды қарастырыңыз.
4. Ауаның ластануы, темекі шегу және инфекциялар сияқты тыныс алу жүйесінің күйі мен қызметіне сыртқы факторлардың әсерін талқылаңыз.
5. Бронхит, пневмония және астма сияқты әртүрлі аурулардағы тыныс алу жүйесіндегі гистологиялық өзгерістерді түсінудің маңыздылығын атап өту.
6. Тыныс алу жүйесінің гистологиялық құрылымы туралы білімнің стоматологтардың болашақ жұмысы үшін клиникалық маңыздылығын талқылау, әсіресе пациенттердің жалпы денсаулығын бағалау және емдеуді жоспарлау контекстінде.
7. Стоматологиялық тәжірибеде тыныс алу жүйесінің ауруларын диагностикалау мен емдеуде гистологиялық талдаудың маңыздылығын атап өту.

3. Дәріс тезистері:

1. Тыныс алу жүйесінің жалпы сипаттамасы:
  - Тыныс алу жүйесінің анатомиясы мен функцияларын сипаттау.
  - Стоматологтар үшін тыныс алу жүйесінің гистологиялық құрылымын түсінудің маңыздылығын көрсету.
2. Жоғарғы тыныс жолдарының құрылымы:
  - Мұрынның, мұрын-жұтқыншақтың, көмейдің және трахеяның гистологиялық құрылымы.
  - Шырышты қабықтың негізгі компоненттері және олардың қызметі.
  - Тыныс алатын ауаны сүзу және ылғалдандыру процесінде тыныс алу жолдарының рөлі.
3. Төменгі тыныс жолдарының құрылымы:
  - Бронхтар мен бронхиолалардың гистологиялық құрылымы.
  - Альвеолярлық кеңістіктердің құрылымдық ерекшеліктері және олардың газ алмасудағы рөлі.
  - Микрофлораның тыныс алу жүйесінің шырышты қабығының күйіне әсері.
4. Өкпенің дамуы және оның стоматологиядағы маңызы:
  - Жатыршілік және босанғаннан кейінгі кезеңдердегі өкпенің даму ерекшеліктері.
  - Өкпенің гистологиялық құрылымы мен органның қызметі арасындағы байланыс.
  - Ауыз қуысы мен жоғарғы тыныс жолдарының ауруларының алдын алу мен емдеуді қоса алғанда, стоматологиялық практика үшін өкпенің дамуы мен құрылымын түсінудің маңызы.
5. Стоматология үшін тыныс алу жүйесін гистологиялық зерттеудің клиникалық маңызы:
  - Жоғарғы тыныс жолдарының ауруларын диагностикалау мен емдеудегі гистологиялық талдаудың рөлі.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SKMA -1979-	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Топографиялық анатомия және гистология» кафедрасы	52-11	
Дәріс кешені "Қалыпты кардиореспираторлық жүйе"	7 беті 8 беттің	

- Тыныс алу жүйесінің жай-күйінің стоматологиялық аурулардың дамуы мен ағымына әсері.

- Стоматологиялық процедураларды орындау және пациенттерді емдеу кезінде тыныс алу жүйесінің гистологиялық құрылымы туралы білімді практикалық қолдану.

4. Иллюстрациялық материал Презентация, соның ішінде:

* гистопрепараттардың түрлі-түсті микрографтары

* электрондық кестелер, сызбалар, суреттер

5. Әдебиет:

Негізгі

1. Гистология, эмбриология, цитология: оқулық / ред. басқ. Ю. И. Афанасьев; Н. А. Юрина; қаз. тіліне ауд. Және жауапты ред. Р. Ж. Есимова; К. Т. Нурсейтова. - 6-бас., өнд. жәнетолықт. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 896 бет. Ил
2. Гистология. Комплексные тесты : ответы и пояснения [Текст] : учебное пособие / под ред. проф. С. Л. Кузнецова, проф. Ю. А. Челышева. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 288 с. : ил
3. Тұңғышбаева, З. Б. Цитология және гистология негіздері [Мәтін] : оқулық / З. Б. Тұңғышбаева. - Алматы : АҚНҰР, 2019. - 248 бет. с.
4. Данилов, Р. К. Гистология, эмбриология, цитология [Текст] : учебник / Р. К. Данилов, Т. Г. Боровая. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2018. - 520 с. : ил
5. Юй Р. И. Основы гистологии полости рта и зубов : учебное пособие для стоматологов / Р. И. Юй, . - 2-е изд., доп. и перераб. - Алматы : TechSmith, 2023. - 232 с

Қосымша

Тұңғышбаева З.Б. Цитология және гистология негіздері : практикум / З. Б. Тұңғышбаева. - Алматы : АҚНҰР, 2019. - 152 бет. С

Электронды ресурстар

1. Гистология, эмбриология, цитология [Электронный ресурс] : учебник / под ред. Ю. И. Афанасьева. - Электрон. текстовые дан. (41.1Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 800 с.
2. Гистология. Комплексные тесты: ответы и пояснения [Электронный ресурс] : учебное пособие / под ред. С. Л. Кузнецова. - Электрон. текстовые дан. (41.1Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 288 с. –
3. Гистология [Электронный ресурс] : учебное пособие / С. Ю. Виноградов. - Электрон. текстовые дан. (39.6Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 184 с. –
4. Быков, В. Л. Гистология, цитология и эмбриология [Электронный ресурс] : атлас: учеб. пособие / В. Л. Быков, С. И. Юшканцев. - Электрон. текстовые дан. (68,6 Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 296 с. эл.
5. Гистология, эмбриология, цитология [Электронный ресурс] : учебник / под ред. Ю. И. Афанасьева. - Электрон. текстовые дан. (41.1Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 800 с.
6. Гистология с основами цитологии. Газизова. А. И., Мурзабекова. Л. М. , 2019 <https://aknurpress.kz/login>
7. Гистология. Схемы, таблицы и ситуационные задачи по частной гистологии. Виноградов С.Ю., Диндяев С.В., Криштоп В.В. и др , 2012 <https://aknurpress.kz/login>

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Топографиялық анатомия және гистология» кафедрасы	52-11
Дәріс кешені "Қалыпты кардиореспираторлық жүйе"	8 беті 8 беттің

8. Абілхайров, С.Ы., Алдабергенова, А.К. Цитология және гистология : Электрондық оқулық. . - Жетісай : Университет "Сырдария", 2018.<http://rmebrk.kz/>
9. Аяпова, Жұлдызай Омарқызы Гистология – 2 [Мәтін] : оқу құралы / Жұлдызай Омарқызы Аяпова. - 2-бас. толықт. - Алматы : Эверо, 2017. - 323 б.<http://elib.kaznu.kz/>.
10. Аяпова, Жұлдызай Омарқызы Цитология, эмбриология және гистология [Мәтін] : Жоғары медициналық оқу орындарында оқитын студ. арн. оқу құралы / Ж. О.
11. Аяпова. - Алматы : Эверо, 2017. - 269 б. <http://elib.kaznu.kz/>.
12. Базарбаева, Жаннат Мүсілімқызы Гистология практикумы [Мәтін] : оқу құралы / [ред. Г. Рүстембекова]; әл-Фараби атын. ҚазҰУ. - Алматы : Қазақ ун-ті, 2016. - 112, [2] б. <http://elib.kaznu.kz/>.
13. Гистология, цитология и эмбриология [Электронный ресурс] : электронно-микроскопические микрофотографии для студентов / ГУ КГМУ имени С. И. Георгиевского, Кафедра гистологии и эмбриологии. - Симферополь : Б.и., 2013. - 48 с. <http://elib.kaznu.kz/>.
14. Бородулина, О.В. Цитология и гистология – Cytology and histology : Практикум. / Костанайский гос. педагогический университет им. У. Султангазина. - Костанай: КГПУ им.У.Султангазина, 2020. - 100 с. - <http://rmebrk.kz/>

6. Бақылау сұрақтары (кері байланыс):

- * тыныс алу жүйесінің морфофункционалды сипаттамасы
- * даму көздері мен барысы
- * ауа жолдары
- * бронх ағашы
- * ацинустың құрылымы
- * альвеоланың құрылымы
- * сурфактант туралы түсінік